

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Suomen Erillisverkot Oy katsoo, että lausunnolla oleva muistio on huolellisesti valmisteltu ja erittäin tarpeellinen. Valmiuslakityöryhmän alustavat ehdotukset ovat yleisesti ottaen oikeasuuntaisia ja kannatettavia ja ne luovat hyvän perustan sääntelyn jatkovalmistelulle.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Varautuminen on niin keskeinen asia, että sitä koskevan viranomaisille suunnatun yleisvaatimuksen (valmiuslain 12 §) ja varautumisen johtamista, valvontaa ja yhteensovittamista (13 §) koskevat säännökset voitaisiin siirtää omaan lakiinsa, jolloin valmiuslain rooli olisi selkeästi yksin poikkeusoloihin liittyvä. Varautumisella ja viranomaisten poikkeusolojen toimivaltuuksilla ei ole sellaista välttämätöntä asiallista yhteyttä, että niiden tulisi olla samassa säädöksessä. Varautumista koskevan sääntelyn tuominen omaan lakiinsa, korostaisi samalla varautumisen merkitystä ja sitä että varautumista tehdään ja tulee tehdä myös normaalioloissa. Eriyttämällä varautumista koskeva sääntely omaan säädökseensä helpottuisi samalla varautumista koskevan yleissääntelyn kehittäminen, kun se ei olisi valmiuslain varsin raskaaksi todetun säätämisen prosessin piirissä.

Julkishallinnon varautumisen valvonnasta on tarpeen säätää, mutta valvonnan toteutuksen kannalta jonkin erillisen valvontafunktion sijaan voitaisiin korostaa asianomaisen ministeriön vastuuta. Tämä korostaisi varautumisen roolia läpileikkaavasti osana valtioneuvoston toimintaa. Valvontafunktio tulisi luonnollisestikin resursoida asianmukaisesti.

Valtionyritysten, erityisesti valtion kokonaan omistamien erityistehtävayhtiöiden varautumisvelvollisuudesta säätäminen esitetyllä tavalla olisi kannatettavaa. Valmistelussa kannattaisi myös arvioida näiden organisaatioiden toimintaedellytyksiä, ml. päätöksenteko, nopeatempoisessa kriisitilanteessa, jossa omistajalla (valtio) on akuutteja tarpeita erilaisille suoritteille, joiden toimeenpaneminen saattaa vaatia raskaita ja suurimerkityksellisiä päätöksiä esim. resurssien käytöstä, mutta yhtiön päätöksenteko- ja hallintomalli ei välttämättä tue nopeatempoista toimintaa.

Yksityisten palveluntuottajien sopimusperustainen varautuminen on väistämättä heikompaa kuin viranomaisten oma virkavastuulla tehtävä varautuminen. Palveluntuottamista koskevia sopimuksia on vaikea laatia siten, että ne olisivat täysin velvoittavia erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kaupallinen yritys voi jättää noudattamatta sopimusperustaiset velvoitteensa, eikä mahdollisilla sopimussakoilla tms. sanktioilla ole sille välttämättä merkitystä jos turvallisuustilanne on kiristynyt. Oma haasteensa on myös siinä, onko palvelun hankkijalla kykyä tunnistaa, milloin joku yksittäinen palvelusopimus on sellainen, että siihen täytyy ottaa varautumisvelvollisuutta koskevia ehtoja, mitä nämä ehdot olisivat ja mikä on oikea varautumisen taso. Lisäehdoilla on myös todennäköisesti vaikutusta palvelun hinnoitteluun ja mahdollisesti myös siihen, miten saadaan tarjouksia.

Yhteiskunnan toimivuuden ja resilienssin kannalta olisi tärkeää nähdä sellaisten palveluiden merkitys ja toiminnan varmentaminen, jotka vaikuttavat kriittisten toimintojen järjestämiseen ja sujumiseen. Ne eivät itse sinänsä ole ns. kriittistä infrastruktuuria, mutta ovat välttämättömiä, jotta kriittisten alojen toiminta on mahdollista. Kriisitilanteessa tällaisten palveluiden tarve saattaa korostua ja lisääntyä. Esimerkkejä tällaisista palveluista ovat mm. kaupunkikeskusten joukkoliikenne, kriittisissä toiminnoissa työskentelevien henkilöiden lasten päivähoitopalvelut, polttoaineen jakelun turvaaminen jakeluasemilla kriittisille toiminnoille, ml. varavoiman polttoainehuolto sekä vaatimustenmukaisuuden arviointeja tai muita teknisiä tarkastustehtäviä suorittavat yhteisöt.

Yksityisten turva-alan yritysten merkitys yhteiskunnalle on tavattoman suuri. Ne hoitavat käytännössä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon tehtäviä lukuisissa kohteissa, jonne poliisin resurssit eivät riitä normaalitilanteessakaan, saati poikkeusoloissa. Vakavassa häiriötilanteessa ja poikkeusoloissa yritysten ja julkisen sektorin organisaatioiden tarve toimintansa suojaamiseen korostuu ja lisääntyy. Vartioimis- ja järjestyksenvalvonnallisiin toimeksiantoihin pyritään silloin saamaan lisää kapasiteettia. Toisaalta monet vartioimisliikkeiden palveluksessa olevat henkilöt ovat sellaisia, jotka tulevat jo ensivaiheessa kutsutuksi puolustusvoimien käyttöön, jos tilanne edellyttää puolustusvoimien joukkojen perustamista. Näin yksityiseltä turvallisuusosalta poistuu työntekijöitä samaan aikaan, kun yhteiskunnallisesti tarve alan palveluille korostuu. Siksi olisi tarkoituksenmukaista ja yhteiskunnan kokonaisedun mukaista, että yksityisen turvallisuusalan yrityksille säädettäisiin erityinen varautumisvelvollisuus sen lisäksi, että toimialan varautumista käsitellään huoltovarmuusorganisaatiossa.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Lounema Tomi
Suomen Erillisverkot Oy